

Nykirka på Sørland

Nordland var kirkestedet på Værøy. Dette til tross for at det alltid har bodd flere mennesker på sørsida av øya enn på nordsida. Etter hvert ble også forskjellen mellom de to bygdene stadig større, og tanken om en kirke i bygdas «sentrum» ble også sterkere. Da kirka på Nordland gjennomgikk storreparasjonene rundt århundreskiftet, var det mange som også mente at nå var tiden inne til å flytte kirka til Sørland.

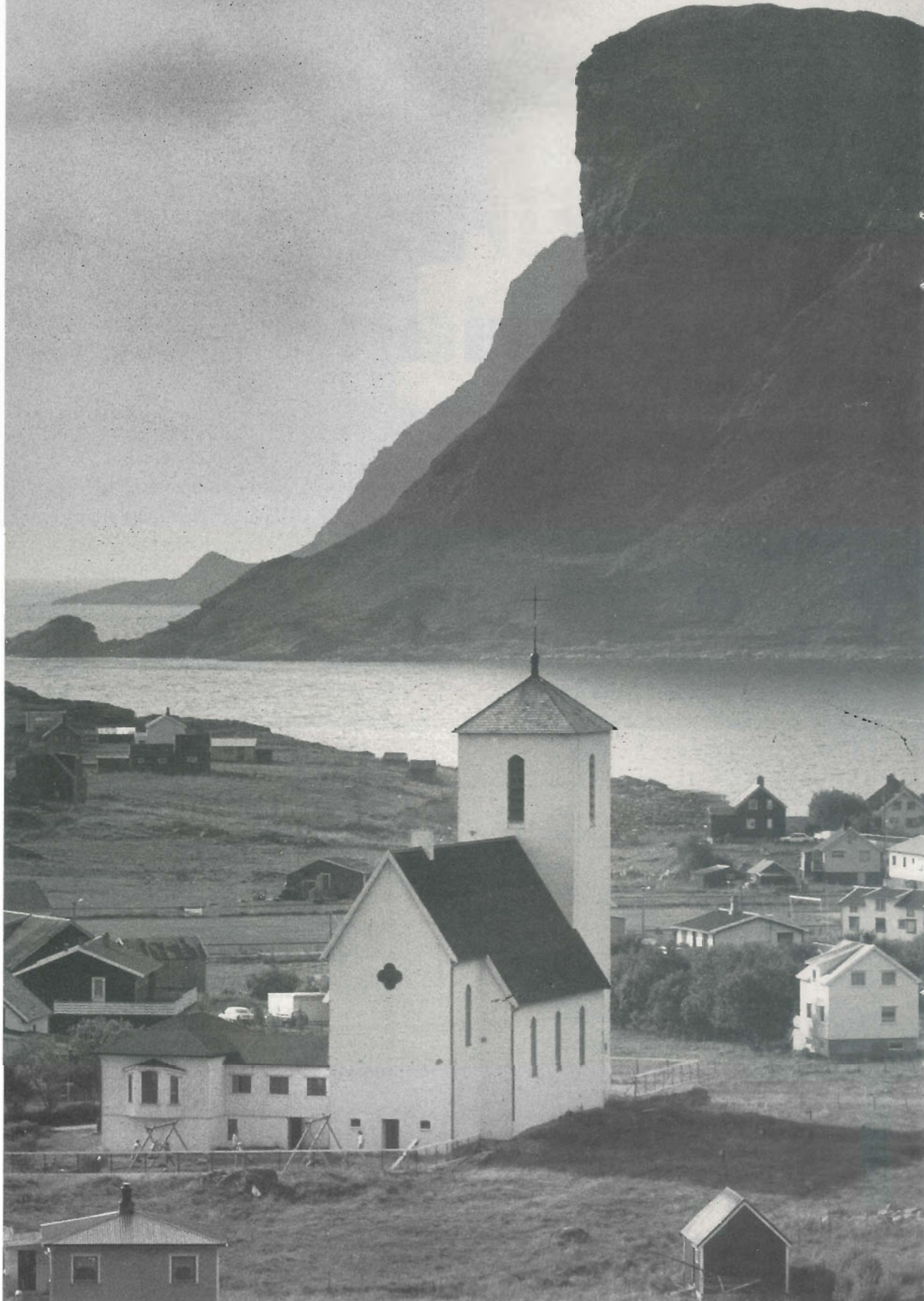
Rundt 1915 var tanken om flytting av kirka igjen blitt svært aktuell — og da man fikk rede på hva reparasjonene av den gamle kirka ville komme på, var det mange som mente at tida nå måtte være moden til å rive den gamle bygningen og oppføre et nytt gudshus. Svært mange mente også at den nye kirka måtte føres opp på Sørland.

Igrunnen var det ikke så underlig at oppsitterne på Sørland var interessert i å få kirka plassert mer i sentrum av tettbyg-

gelsen. I et brev fra menighetsrådet til myndighetene i 1934, het det blant annet at «de mange kirkesøkende herute nå har et berettiget krav om å få reise en større og ny kirke i bygdens sentrum».

«I et mer enn vanlig hardt fiskevær, hvor stedets såvel som de mange fremmede fiskere i hundretall på den hardeste tid av året, ofte under storm og havets villskap med livet som innsats fører den slitsomme kamp for tilværelsen for seg og de mange lengtende i hjemmene, kan man ikke undres over at slike arbeidets trelles gjerne en søndag vil søke en stille fortrøstning i Guds hus og bringe en takk for hjelp når de mang en gang unnsnapp å bli senket ned i havets store felles kirkegård.

— Det var spesielt trist å se i julen da mange av stedets folk måtte vende hjem fra den til trengsel overfylte

gamle kirke begge juledager. Menighetsrådet håper på støtte fra den nye kirkeminister på et berettiget krav fra en nødstedt fattig fiskeribefolkning».

Det var altså ikke lenger bare argumentert med at den gamle kirke på Nordland var i dårlig forfatning. Den var også for liten, og rommet ikke alle kirkesøkende på de store høytidsdagene.

Så lenge det bare hadde vært snakk om å bygge en ny kirke i sognet, hadde folket som bodde på Nordland godtatt tanken. Men da det ble bestemt at nykirka skulle oppføres på Sørland, ble oppfatningen straks en annen. Så seint som i 1936, da alle planene for nykirka på Sørland var i orden, gikk det et skriv inn til biskopen fra 78 kirkesøkende på gården Nordland. De ba myndighetene på nytt overveie om det egentlig var noen grunn til bygging av ny kirke på Sørland!

I brevet påpekte de kirkesøkende på Nordland at Værøy gamle kirke til nå hadde dekket det kirkelige behovet i sognet. Dessuten lå den gamle kirka like ved sognets prestegård, og i nærheten av bygdas kirkegård. Som argument ble det også vist til at veien fra Måstad til Nordland

snart ville bli ferdig, og da ville måstingene naturligvis bli å sogne til Nordland. Det ble også vist til at det ikke fantes noe annet lokale til kirkelig forkynnelse på Nordland.

På Sørland hvor nykirka var planlagt, var det derimot to ungdomshus foruten bedehuset i Røssnesvågen hvor det var predikert i fisketida.

«For den del av menigheten som bor i nærheten av Værøy gamle kirke, vil det bli et sårt savn dersom de gamle kirkeklokker skal samle så sjeldent til gudstjeneste i Værøy gamle, tradisjonsrike kirke».

Oppsitterne på Nordland viste her til det forslaget som menighetsrådet hadde lagt fram om at 8 høymesser i året skulle holdes i den gamle kirka. Nordlendingene krevde så at halvparten av høymessene skulle holdes i gammelkirka. Med nebb og klør forsvarte oppsitterne den gamle kirka, og skrev til slutt:

«Det synes også lite forsvarlig å anvende så mange penger til ny kirke når den gamle kirke kan innfri ethvert rimelig krav til en sognekirke. Samtidig vil kommunen få store utgifter ved ordningen».

Men da var en allerede kommet godt igang med planene om en ny kirke på Sørland.

Nykirka på Sørland.

Foto: Ernst Furuhatt

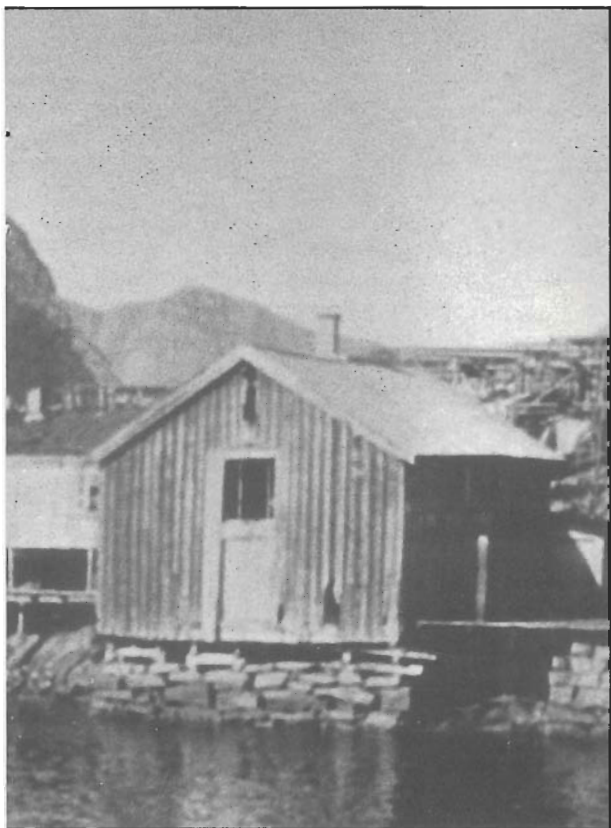
Kongelig resolusjon

Endelig kom den etterlengtede resolusjonen av 4. juni 1937 hvor det ble gitt tillatelse til å oppføre en ny kirke på en dertil egnet tomt på Sørland. I resolusjonen sto det blant annet:

«Hovedsognet Værøy består av 941 hjemmehørende i sognet hvorav 1 dissenter. Sognets kirke har lenge vært i en skrøpelig forfatning, og 200 sitteplasser er for lite selv til det ordinære behov, og enn mere som følge av de mange fremmede fiskere som drifter omkring Værøy i vintertiden».

Resolusjonen viste også til felles skriv fra Værøy formannskap og Værøy menighetsråd til Kongen og Stortinget hvor det blant annet het:

«Bygging av ny kirke har ligget Værøy menighet sterkt på hjertet i mange år, og det har sine helt naturlige grunner. For det første ligger den gamle kirke helt i utkanten av bygden, ca. 8 km fra det sentrale sted hvor den nye kirke nå aktes oppført og hvor 8/10 av befolkningen bor, samt i umiddelbar nærhet av havna hvor ca. 8-900 fiskere årlig ror fisket. Denne veilengde er særlig i vinterhalvåret meget besværlig å trafikkere grunnet det hårde

vær. Der nest er den nåværende kirke meget liten selv for den stedlige kirkesøkning. Det er derfor av den største betydning å kunne få en ny kirke med flere sitteplasser i bygdens sentrum slik at også fiskerne kan få del i kirkens goder».

Da regjeringas vedtak om å bygge nykirke på Sørland forelå, var kirka allerede på tegnebrettet. Den første planen ble utarbeidet av arkitekt Solberg, men han døde ikke lenge etter, og planene ble aldri realisert. I stedet var det arkitekt Harald Sund som ble nykirkas arkitekt.

I 1936 ble tegningene og planene fra arki-

I tredveårene var Værøy blitt en viktig fiskerihavn

Foto: Wilse

tekt Sund lagt fram og vedtatt. Den nye kirka skulle få 313 sitteplasser, og den skulle bygges i ildfast materiale, mens sakresten og rom for dåpsbarna skulle oppføres i tre. De utvendige vegger skulle støpes, mens de innvendige skulle mures av isolerende materialer. Det luftrommet som ble mellom de to veggene, ville tjene som isolasjon. Gulv, tak og galleri skulle bygges av tre. Murene skulle «føres ned til fast fjell».

Arkitekten forkastet en tidligere ide om å bygge kirka av gråstein. Han skrev blant annet at «kan hende ville en gråstenkirke ta seg godt ut, men man kan også innvende at man allerede ser nok av gråsten på Værøy».

Når det gjaldt kirkebygget, uttalte arkitekten at han hadde tatt særlig hensyn til de eiendommelige omgivelsene — at kirka skulle bygges på en slette under høye fjell — og at den skulle sees fra havna og fra sjøen. Derfor mente han at tårnet måtte få betydelige dimensjoner ellers ville det forsvinne i det storslagne landskapet.

Det ble entreprenørfirmaet Høyer-Ellefsen fra Oslo som fikk oppdraget med å bygge kirka. Anbudet var på 69.500 kroner og omfattet ikke altertavle, inven-

Erkebispepselsning på Væroøy

Det skrives til «Nordlandsposten»

Søndag den 11. ds. var en stor uforglemmelig dag for Væroøy-folket.

Den nye kirke på gården Sør blev nemlig da innviet til istjenlig bruk.

Dagen oprandt med sol og bris, etter en længere tids

de nedkalt Guds velsignelse over det hele.

Ordføreren mottok så nøklena med å uttale en hjertelig trofast og opofrende arbeide i de to år, arbeidet har pagatt med opførelsen og innredningen av kirken, en særlig takk til formannen som alltid har vært på farten når det gjaldt arbeidet.

tar og orgel. Man valgte dette landskjente firmaet på grunn av «håndverksmessig utførelse og økonomisk sikkerhet».

Grunnsteinnedleggelsen

Grunnsteinnedleggelsen ble foretatt søndag 19. september 1937 klokka 18.00. Det var ønskelig at biskop Berggrav skulle foreta nedleggelsen, men siden biskopen ikke kunne komme, ble handlingen foretatt av sogneprest Peder Sefland.

«Været var meget dårlig med regn og vind, men lenge før klokka 18 var en mengde mennesker samlet på tomta. Sørland blandede kor hadde tatt oppstilling på en plattform som var bygget for anledningen, og den vakre sangen hørtes vidt om. Menigheten sang unisont «På Herrens tempel bygges», og presten holdt talen ut fra 2. Tim 2.2.. I et kopperskrin la sogneprest Sefland ned en bibel, en salmebok, en kort historikk over det arbeidet som alle disse årene var gjort for å få en ny kirke, og et sett med tegninger av kirka. Skrinet ble loddet mens koret sang en hymne. Så ble skrinet lagt ned i en sementblokk og senket ned ved foten av tårnet midt under hovedinngangen.»

Slik kunne man lese om Værøykirka i lokalavisen «Nordlandsposten» juni 1939.

Dette er dagen Herren har gjort

Den 11. juni 1939, innvielsedagen for nykirka, er en av de største dagene i Værøy menighets historie, skriver sogneprest Sefland i kallsboka.

«Søndagen i forveien ble det bedt fra prekestolene i hele prostiet om Guds velsignelse for den hellige handling, og lørdagen i forveien ble det ringt en time fra nykirka fra klokka 17 til 18. Samtlige sogneprester i prostiet var tilsagt for å assistere fungerende biskop Krohn-Hansen ved vigslingen.

Dagen kom med herlig sol trass i mye uvær dagene før. En mengde mennesker var møtt fram, også fra Røst og Moskenes. Da den formelle overdragelsen av kirkens nøkler, fra byggekomite til formannskap, fra formannskap til menighetsråd var foretatt, gikk sognepresten og åpnet hoveddøren. Menigheten strømmet inn i kirken mens de sang unisont: «Min sjel, min sjel lov Herren». Deretter gikk prestene ut fra sakrestiet over kirketunet og i prosesjon inn hovedinngangen mens de bar de hellige kar, kirkens utstyr. Under dette sang Sørland blandede kor: «Dette er dagen som Herren har gjort».

Biskopen preket over 1. Kor. 3 16-

26 om Guds tempel. En hel del telegrammer og hilsner ble lest opp under vigslingsgudstjenesten, blant annet fra H.M. Kongen, biskop Normann, prost Holmboe, sogneprest Eggesbøe og mange flere, også fra utflyttede Værøyværingar.

Om ettermiddagen ble det holdt nattverdsgudstjeneste med stor tilslutning, og over hundre nattverdsgjester. Senere på kvelden var en del innbudte samlet til festsamvær på Bedehuset i Røssnesvågen. På mandag var det barnegudstjeneste...»